

ABONAMENTUL:
 Pe un an . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.—
 Pe 3 luni . . . 7.—
 Pe o lună . . . 2.40 „
 Pentru România și
 străinătate:
 Pe un an . . 40.— franci.
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi Nr.1/a
 —
 INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.
 Mulțumite publice și Les
 deschis costă șirul 20 fil
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.

ROMÂNUL

Europenismul.

Arad, 21 August.

Dintre toate devizele ipocrite ale veacului poate nici una n'a ajuns într'un grad de decădere atât de mare, ca așa numitul: europenism.

„Europenism” se numea în jargonul internațional, în palavrele umanștilor, în cultura omenescă snobismul filosofic, care zeflemiza sentimentul național, micșora credința strămoșească, ironiza cu spirit rudimentarismul etnic și încerca să egalizeze gândirile, să niveleze atitudinile politice, să uniformizeze gusturile, „europenism” se numeau toate mauditismele culturale, literare, artistice ale veacului, „europenism” era tango-ul, two steep-ul, cravata Lavallière, hainele croite la Paquin și Worth, operele publicate la Insel, Unwin și John Lane, europeni erau numiți diplomații cretini, Bramarbașii oportuniști, literatorii mercantili Bataille-Schönherr-Shaw, european se numea socialdemocratul, imperialistul, radicalul, „european” își dădea titlul artistul, filosoful, moralistul, medicul, și de atâta europenism cât răsufla în toate ungherele lumii dela Calcutta până la Kopenhaga și dela Berlin până la Cincinnati, omenimea părea pusă sub tutela prodigioasă a umanitarismului.

O decepție nu este definiția unui singur țel și nu este urmarea unei slăbiciuni. O decepție, fie filosofică ori culturală este totdeauna urmarea unui proces de distrugere, provenit nu numai din iscusința vremii, ci mai adeseori din însuș psihicul lumesc. Decepția cea mare a secolului este decăderea totală și

poate definitivă a „europenism”-ului. Solidaritatea popoarelor, atât de des citată în operele iluștrilor internaționaliști, rafinată în cultul distrugător al individualității, a devenit o prea dureroasă ce ira o vremii. O, da. Erau vremuri, când pe tribunele piețelor oratorii țipau de bucurie constatând triumful libertății, egalității și frățietății, erau vremuri, când pe scenele teatrelor autorii dramatici își leșinau personajii de idei revoluționare, erau vremuri, când politicienii făceau cult din suferințele altora și rușinau de bucuriile propriilor lor națiuni, erau vremuri, când dalta, penelul, condeiul și celelalte arme puternice ale omenirii se puneau în serviciul eternelor adevăruri, și când efortul gândirii se jertfea pe altarul umanitarismului. Tempi passati. Visurile lui Kropotkin, Fourier, Marx și Engels s'au dărâmat. Deputatul Frank cade pe câmpul de luptă pentru: Deutschland über Alles. Maeterlinck spune despre fiecare german că este „boche” — și Ferrero constată despre austriaci că sunt Huni, oratorii tribunelor numără stelele în tranșee, clopotele catedralei sună în tunuri, — știința sboară în aeroplane și bombă, gândirea alunecă în avion, imnurile naționale au cutropit pe Beethoven, Mozart, Gounod, Tschaiikovskij, Puccini, amoretele lui Rubens sunt acoperite statuiele lui Lionardo da Vinci, Rodin și Bistolfi tremură de granat, „europenismul”, despre care odată se vorbea cu evlavie și hiperesterie a devenit o crinolină ridicolă, pe care arareori cutează s'o îmbrace camenii sihaștri.

Europenismul este mort.

Schwert für Schwert — gloire pour gloire... Goethe tace, Hindenburg vorbește și face. Molière este mort, Joffre trăiește. „Vive la

France”, spune Gustave Hervé, dar spunând „Vive la France”, crede că pereat Germania... „Jivio Tar Niculae”; spun Rușii, dar europenismul lor se manifestă în pogromul din Moscova. Și Wundt, care scria nenumărate volume despre instinctul profund al sufletului omenesc, declară că Francezii sunt rassă decadentă... Nu găsești în întreagă Europa o oază a europenismului, nici chiar „gânditorii neutrali” un Brandes, Ellen Key, Swen Heddin, Labriola ori Roosevelt nu pot rămânea neutrali în simpatii și antipatii, întreaga lume este o cariolă de combatanți, nici chiar cu senzul seducător de conciliant al impasivității...

Europenismul este mort.

Și pentru reîncarnarea unui Buddha omenesc timpul n'a sosit. Inzadar încearcă Papa dela Roma în bula sa dramatică, să lege cu lanțuri de flori mâinile ucigașilor. Prestigiul moral al sfântului Scaun este obiectul unei stime universale, dar nu este în stare să înăbușească flăcările incendiului european. Inzadar se înfrățesc sufletele bune, palida regină a Olandei cu pacifistul Bryan pentru a readuce la raison bestia cazonă — și vis bel-lum para pacem,.....

Europenismul este mort.

Tunul vorbește și suflete, taci. Pe scena teatrelor se mișcă războiul și regizorul ei: Diavolul, a scris o nouă tragedie danteiană: divina commedia a europenismului. În palatul păcei din Haga, mesele astupate cu postav verde le așterne colbul... Convențiile din Geneva și Londra, cine le-ar mai lua în serios?... Și unde sunt faimoasele înțelegeri ale navigației internaționale? Unde-i declarația din Paris?... Unde-s alifiile mirositoare ale doam-

In munții Basarabiei.

— Prinos scumpilor mei morți. —

I.

Din suflet îmi mușca fără de milă
 Neagra durere a zilelor de azi
 Mă sbuciuma o jale fără margini
 Și mă ardea cu lacrimi pe obraz.

Și ulmi! — smei îngreuiți de arme —
 În vuet lung se zbuclumau pe creste
 Se 'nvolbura în glasul lor garcastic
 Satanică, a vremilor poveste.

„Mâne, în marea zi de tragedie,
 Pe seama cui răsară mândrul soare?!
 Pe seama cui să cânte codrii-n frunză?!
 Și brazil fermecatele tropare?!

„Mâne, voi cei mai umiliți de soarte
 În sărăcia voastră sugrumați,
 Dormi-veți somnul morții pe vecie
 De viață pe vecie îngropați.

„Și-a voastre buze toate 'ncremenite
 Zădarnic vor cerca să mai vorbească

Și-n țara voastră-a fi orfană numai
 Sărmana, dulcea limbă românească.

„Și-arar, arar în cronici prăfuite
 De va mai spune-un șir netălmăcit
 — Uitată de toți și neștiut de nime —
 Povestea unui neam nenorocit.

„Și veacuri lungi aduce-or altă viață
 Alți sori luci-vor, alt cer și alt rost
 Voi veți dormi de-apururi frați cu moartea
 Pe cum cu jalea frați de veți ați fost...”

Și ulmi! — smei îngreuiți de arme
 În vuet lung se zbuclumau pe creste
 Și-n glasul lor urla osânda morții
 Cum îmi spuneau a vremilor poveste.

Treceam plângând în noaptea-ngrozitoare
 Și-n largul mort al lumii nu era
 Un glas senin, căci toată firea moartă
 De mila noastră-a tuturor, plângea.

OVIDIU HULEA.

Candela. . .

De Al. Ciura.

I.

De mult—își începu rănitul povestirea—de pe vremea când umblam la școala piariștilor, mi-a rămas în amintire candela, ce ardea veșnic în fața altarului. Mergeam pe atunci, în toată dimineața la biserică, să ascultăm liturgia, slujită de vr'un călugăr. Iarna-vara, fără întrerupere... Îmi amintesc de diminețile de iarnă, când zăpada scârțâia sub pași, când ne strecuram în biserică, în șiruri lungi, sgriburind în paltoane, cu gulerile ridicate. Mă așezam într'un ungher și glasul profund al orgei mă mângâia cu adieri de mamă. Altarul părea învăluit într'un clar-obscur, în pălpăirea câtorva lumânări de ceară, în valuri de fum de tămâie. Odăjdiile preotului aveau scânteieri de argint și candela din fața altarului răspândia o lumină de purpur, ca o stea de foc, ce nu se stinge niciodată.

Mulți ani au trecut de atunci. Multe din ideile luminoase, ce mi le-au îmbibat bunii mei dascăli-călugări, s'au împrăștiat și s'au risipit, deodată cu visurile copilăriei... Mă închin tot mai rar, și rugăciunile, ce le rostesc, nu mai au căldura de odată...

Dar candela! Candela îmi revine mereu în minte, ca un simbol al credinței veșnice. De

nei Alberta de Puttkammer, cari au fost atâta vreme pomada stârvului european?... Unde-i uniunea dela Berna, unde-s hotărârile congreselor din Haga, Londra, New-York?...

Europeanismul este mort.

Omenimea este răslețită, ca o turmă de oi de-un fulger. Nu este un acoperiș solid sub care te-ai putea ascunde, atâtea tronuri se clatină și atâtea hărți geografice se fac de prisos. Și în marea de sânge, care clocotește în jurul nostru, zadarnic strălucesc lacrimile mamelor, orfanilor și văduvelor — tunurile bubue, ce rost au cântecile și florile?...

Post bellum...

După războiu își va depune masca iarăș omenimea.

Ipocrizia va începe iarăș danțul macabru al convenției, va începe iarăș luxul, moda, bunacrestere, teatrul, arta, politica. Vor porni iarăș la premierele operelor trăsurile cu cucoanele pudrate și cu seladonii parfumați, snobii vor umplea iarăș sălile de congres, concert și muzeele ca să privească peste lorgnetă viața, pe tribună vor apărea demagogii ca să răgușească de declamări umaniste, vor porni caila la concours-hippique, Paquin și Worth vor îmbrăca eroinele lui Bataille în mătase, vor porni trenurile de lux spre Olanda, Riviera și insulele Wright,... după războiu, va sosi în cuibul pestilential al Europei pasărea Phoenix al europeanismului fățarnic.

Și Hristos va zice blând lui Petru:

— Ecce Homo frater.

nemulțămire contra împătritei înțelegeri, care „pretinde sfârticarea regatelor de acum”.

Telegramele engleze și italiene sunt cu totul altfel informate. Acreditându-le, România este satisfăcută. Ea a dat o întâie dovadă interzicând pe teritoriul său orice transit de material de războiu pentru Turci și a dispus chemarea sub arme a zece clase noi.

La Sofia, primirea va fi foarte favorabilă. Cabinetul Radoslavoff va accepta bazele notel colective cu atât mai evident cu cât opoziția o constituiesc partide rusofile.

Dificultățile mari nu sunt decât în Serbia și Grecia.

Sârbii sunt aceia cărora li se cer cele mai dureroase sacrificii. Ei vor fi despoiați de bunurile cucerite decurând pe preț de sânge, împotriva ipoteticelor „tu vei fi”. Ministrul regelui Petru la Roma, d. Ristici a spus unui redactor dela Tribuna că nu crede în succesul demersului.

Primul ministru a cerut timp pentru răspuns și a grăbit întrunirea Scupcinei. Se înțelege că nu se poate lua o rezoluție atât de gravă fără a consulta pe reprezentanții poporului. Insa marele bărbat de stat va simți un tremur când va căuta, împotriva deputaților țărănești puțin capabili să îmbrățișeze toate elementele situației, să treacă peste considerațiile de sentiment, de justeță, demnitate națională de cari dau atât de viu dovadă Sârbii.

Este drept că d. Pașici dispune de un argument nou, foarte puternic, decisiv pentru spiritele adevărat politice; el va accentua că o nouă armată austro-ungară se pregătește să atace a treia oară Serbia. Oricât de consolidată și vitează ar fi armata care a invins pe Turci, Bulgari și Austro-Ungari, ea nu poate presta imposibilul. Se vede amenințată să sucumbe numărului. Cu atât mai mult, cu cât, nefiind semnată o reconciliațiune, cu greu se va încrede în Bulgari. Dacă armata austro-germană victorioasă ocupă unghiul nordostic al Serbiei până la frontiera lor, ei se vor alătura ei și vor permite trecerea pe care o vrea pentru a sări în ajutorul Turcilor peste Bulgaria. Atunci Serbia este pierdută. O grupă europeană este compromisă grav, expediția Dardanelor asupra căreia s'au pus atâtea speranțe, va fi făcută imposibilă. Mai bine se riscă primirea concesiunilor penibile, pentru a preveni astfel de catastrofe. D. Pașici a făcut dovada, în timpul îndelungatului său ministeriu unei iscusinți mari, unei abilități consumate. Noi vom fi uimiți că nu cu prețul unei prea mari sfortări vor fi convinși compatrioții pentru inevitabil.

Rămâne Grecia. D. Gunaris a rămas prim-ministru (până acum patru zile. — N. Rom.). Limbajul său este intransigent. Nu vrea să cedeze nimic Bulgarilor. Regele îl sprijinește pentru victoriile din 1912 și 1913 i-au câștigat autoritate. Este sigur că rezistența dela Niș a

Proiectul dela 6 August.

Propunerile făcute de împătrita-înțelegere statelor balcanice.

Arad, 21 August 1915.

Împătrita înțelegere face sfortări aproape excesive de a determina statele balcanice să invalideze tratatul dela București din 1913, să șteargă toate rancunele cari impiedecă o alianță de arme și o alăturare a lor campaniei împătritei înțelegeri. Asupra demersurilor ce s'au făcut în capitala celor cinci state balcanice au lipsit până acum informațiunile luminoase. Numărul dela 14 August al cotidianului elvețian „Journal de Genève” ce tocmai astăzi ne sosește publică la loc de frunte sub titlul „Proiectul dela 6 August” în întregime propunerile împătritei înțelegeri comentându-le cu cunoscuta-i obiectivitate. Cotidianul elvețian crede că sunt puțini sorți de isbândă, deoarece, date fiind învingerile mari germano-austro-ungare pe frontul răsăritean, dificultățile sunt aproape de neînălăturat.

„Journal de Genève” scrie:

„Astăzi este sigur că la 6 August miniștrii Franței, Angliei, Rusiei și Italiei la București, Sofia, Atena, Niș și Cetinje au prezintat o notă colectivă și identică pentru a propune tuturor statelor balcanice un proiect de acord care să înlătore dificultățile pe cari le-a lăsat între ele războiul din 1913 și, să li se dea posibilitatea de a reconstitui o ligă și a intra în campanie, pentru a-și satisface năzuințele lor particulare, alături de împătrita-înțelegere.

Propunerile aceste n'au să surprindă pe cetitorii noștri, căci tezele problemei sunt deja demult cunoscute.

Se pare că dificultățile cari au persistat până acum între Rusia și cabinetul din București sunt aplanate.

Li se promite Românilor linia Prutului în Bucovina. Prin arme ei vor obține Transilvania, Maramurașul și Crișana. Banatul-timișan va fi împărțit astfel, ca să li se cedeze Sârbilor părțile locuite de conaționalii lor.

Bulgarii vor primi, în Tracia, teritoriile devenite turcești la sud de linia Enos-Midia; — din Grecia, portul Cavala și împrejurimile; — din Serbia părțile macedonene cari le revin conform interpretării tratatului din 1912 dintre Sofia și Belgrad; — din România, cea mai mare parte din Dobrogea cedată în 1913. Conform „ideei noi” semnalate de noi aci, puterile împătritei înțelegeri nu vor ceda Bulgariei teritoriile macedonene promise ca o garanță pozitivă fără ca amorul propriu al Serbiei să fie atins prea crud, până la finea războiului.

Grecilor, li se promite, în schimbul Cavalei posesiunea definitivă a tuturor insulelor din Arhipelag afară de Dodecanes, — unde Italianii se vor instala pentru totdeauna — și compensațiuni bogate în regiunile elenice ale Asiei-minore.

Cât privește pe Sârbi ei vor avea mai multe porturi albanezești și dalmatine la Adriatică și provinciile cu cei de-un sânge cu ei astăzi supuse Austriei și Ungariei.

Acest program a fost acceptat fără rezerve acum câteva luni. Ultimele înfrângeri rusești au spulberat încrederea, astfel că dificultățile vor fi și mai aspre acum. Deja ziarele germane afirmă că demersul colectiv n'are nici o șansă de reușită și între Grecia și Serbia se va isca

câte ori treceam pe lângă vr'o biserică, îmi aruncam ochii spre geamul dela altar și când întrezăream lumina roșietică a candeliei, îmi părea că revăd un scump prieten de demult, ce-mi amintește de zilele frumoase ale copilăriei. O coardă uitată începea să vibreze atunci în sufletul meu, mă vedeam iarăș copil, scriburind în diminețile de iarnă, într'un ungher al bisericii, în acordurile mângâietoare ale orgiei.

II.

Am revăzut de atâtea ori candela prietenoasă și în decursul războiului. Mă urmăria, ca un prieten vechiu prin toate primejdiile, îmbrăbătându-mă și mângâindu-mă. Satele prin cari m'a aruncat suflul uraganului cumplit, păstrau această candelă pretutindeni; în bisericuțele scunde din satele sărace, ca și în bisericile pompoase din orașe.

Era o mărturisire de credință, o rază de mângâiere în beznă cumplită, ce s'a năpustit asupra bieteii lumi prăpădite.

Din sus de Stanislau, mai în toamnă, ne-am sălășluit într'un sătuleț, fortificându-ne cu tranșee, în așteptarea dușmanului, ce putea da peste noi în orice clipă. Biserica era pe o dâlmă; întrevedeam reflexul de purpură al candeliei, prin geamul de lângă altar. Mi se părea, că flacăra

ei pâlpâie cu groază, în vederea măcelului, ce avea să se deslănțuie chiar în preajma ei.

Presimțul nu mă înșelase.

În jurul satului s'a desfășurat o luptă așa de cumplită, cum n'a mai fost doar decât în pădurile dela Ravaruska. Trei zile și trei nopți am opus o rezistență îndârjită numărului cutropitor al dușmanului. Mulți din noi au rămas schilaviți prin tranșee, pe ulițele satului, prin cășile asupra cărora s'a descărcat un potop de șrapnele. Dar nu ne-am clintit din loc și satul prefăcut pe jumătate în ruine, a rămas în păpânierea noastră. Pionierii nunceau de zor, să fortifice tranșeele, sanitarii pansau pe cei răniți și adunau pe cei căzuți, în piramide de câte 10—20 morți, ca să-i așezăm apoi în mormintele comune. Sbuciumul infernal al celor trei zile de măcel mă tâmpise cu totul; îmbucam mașinal din mâncarea proaspătă, sorbii o ceașcă plină cu vin și alta cu cafea, fumând țigară după țigară... observând cu mirare, cum îmi tremurâ mâinile, împrăștiind tutunul de pe foiță, de câte ori sciam o țigară nouă.

Am adormit pe lavița unde eram și am dormit ca mort vr'o 12 ore, învălit numai în manta, deși era un frig aspru. Când m'am pomenit, soarele era de-o suliță pe cer, răsbatând abea

prin ceața lăptoasă. M'am premenit, lăpădând uniformă plină de sânge și de noroi. Atunci mi-am adus aminte de bisericuța din vârful dealului și de încăierările, ce au avut loc în preajma ei.

Să vedem, ce va mai fi rămas din ea!

Observai de departe, că obuzele îi retezaseră coperișul și elopotnița. Geamurile erau sparte și o mulțime de morți erau risipiți pe coastele de lângă ea, într'un amestec de uniforme aproape egal.

M'apropiu, pășind cu băgare de seamă, să nu ating vre-un cadavru și observ, cu mirare, că ușile bisericii erau deschise. Să le fi deschis sanitarii noștri, pentru a ocroti pe răniți, sau ele au fost sfărâmate în focul încăierării de paltul puștelor sau de vr'un granat dușman?

În pragul bisericii mă opresc înfiorat. Vr'o cincizeci de soldați umpleau tinda bisericii: cincizeci de morți, cari se târîseră pe brânci până la acest liman, ca să moară în tihnă. Vedeam pragul bisericii stropit de sânge și de noroi; și dâra murdară se prelungea până devale, la locul încăierării... Vedeam urmele de sânge până aproape de altar...

Am înțeles numai decât, că bieții răniți, după ce s'au văzut isbiți la pământ, s'au târît, care

fost stimulată de Atenieni. Insa Grecii n'au temeri imediate, n'au să infrunte pericole ca acele cari amenință Serbia. Rezoanele lor de a se hotărî nu sunt identice.

Dacă guvernul regelui Petru își dă asentimentul, va fi regretabil însă nu capital pentru împătrita înțelegere că Grecia se separează. Celalalte state balcanice vor merge înainte fără ea. In acest caz ea va pierde toate perspectivele în Asia minoră. Va pierde și Cavalla, Bulgarilor li se va permite s'o cucerească, dacă victoria finală va fi a aliaților însoțiți de statele balcanice. Iar dacă imperialii vor spune ultimul cuvânt nu se poate prevedea posibilitatea cum își vor păstra Grecii Salonicul, punctul constant al ambițiunilor austriece. Separarea lor va apărea exterm de periculoasă în orice caz pentru ei”.

Importanța statelor mici.

Oficiosul guvernului român „Viitorul” publică din prilejul demersului recent al quadruplei înțelegeri pe lângă statele din sud-estul Europei, următorul important articol:

Nu e departe vremea când statele mari aveau pentru cele mici o desconsiderare care mergea uneori până la dispreț.

Privite de imperiile mari cu acel sentiment de înjosire pe care unii bogați îl au pentru cei săraci, statele mici primeau adesea dela acele puteri, cari s'au declarat areopag european, sfaturi și indemnuri totdeauna interesate, și de multeori cu caracterul unor amenințări.

N'au lipsit nici cuvintele drastice cu aplicare la națiunile slabe. Principele de Bismarck, ni se pare, a zis că statele mici sunt bătători cari împiedecă mersul celor mari, iar lordul Salisbury, a formulat sentința că „statele mari vor deveni din ce în ce mai mari, iar statele mici din ce în ce mai mici”.

Acele sentințe de condamnare priveau mai ales statele mici din sud-estul Europei, fiindcă existența acestora era ca o piedecă în drumul de expansiune al imperialismului statelor mari.

La această stare de inferioritate a statelor mici din răsăritul Europei a contribuit în bună parte neînțelegerea permanentă dintre dânsele, gelozii și rivalitățile cari le făceau să se dușmănească de moarte. Abia ieșite din perioada formațiunii de stat și organizării interne, au veleități de sporire teritorială și etnică, popoarele mici din sud-estul Europei, pe lângă că se ciocneau în aspirațiile lor, au mai săvârșit greșeala de a căuta în afară — alipindu-se de vre-o mare putere — un sprijin pentru realizarea aspirațiilor lor.

Dela acest fapt de abdicatiune națională, până la aservirea aproape completă, n'a fost decât un

pas, pe care statele mici l'au făcut pe nesimțite. Statele mari nu s'au lăsat mult rugate în solici-tarea sprijinului. Le convenea să aibă un amestec, o influență directă în viața națiunilor mici. Dar acordarea sprijinului nu se făcea fără contra-avantajii, fără stabilirea unei înfeodări care creia între statele mici și cele mari raporturi dela vasal la feudal.

Ceva s'a schimbat însă în această mentalitate a Europei. Deoparte întărirea conștiinței naționale a țărilor mici, de alta atitudinea adesea neînduplecată a țărilor mari au îndreptat coloana vertebrală a popoarelor slabe, cari își caută azi mântuirea numai în propriile lor forțe.

Faptele de arme cu cari și-au cucerit independența sau și-au sporit întinderea teritorială, nu numai că le-au dat conștiința propriei valori, dar au contribuit să le înalte prestigiul chiar în ochii celor altădată se încumetau să le dicteze. Imprejurarea că statele mari, beligerante azi, solicită, cu o stăruință demnă de reținut, concursul țărilor mici din răsăritul Europei, nu este ea o dovadă luminoasă a importanței dobândită de statele mici?

De unde le vine această importanță sporită? Din faptul că au, ca și cele mari, un egal drept la viață și din buna dreptate a veleităților lor.

Valoarea unei națiuni nu este o chestiune de număr. La începutul războiului mondial, care a pus în cauză și drepturile popoarelor mici, Fritjof Nansen, celebrul explorator norvegian, a relevat, cu mult adevăr, că bunurile culturale nu sunt de fapt rodul popoarelor cu număr mare: Atena veche rămâne cu gloria ei neperitoare. Italia lui Dante, Michel-Angel, da Vinci, n'a fost o putere mare. Când Shakespeare și-a scris piesele, Englezii erau abia câteva milioane.

Tot așa Franța lui Descartes și Voltaire și Germania lui Göthe și Kant.

Așa dar, dacă e să se judece drepturile unei națiuni după contribuția ei la civilizația omenirii, aceste drepturi nu sunt în funcțiune de număr.

Dar drepturile popoarelor sunt imprescriptibile, cum sunt și cele ale individului. Le au și națiunile cari, din cauza vicisitudinilor istorice, n'au avut încă putința să sporească bunurile omenirii.

Acest adevăr începe să pătrundă și în spiritele celor mari și puternici, așa că, în ciuda sentințelor de osândă de altă dată, popoarele mici primesc azi, în locul notelor cominatorii, profesări de dragoste.

Importanța lor crescută e un corelat al puterii lor militare, al situației lor geografice și al capacității lor economice — și aceasta explică multe, dacă nu totul.

cum a putut, — în coate și în genunchi, — până au ajuns în bisericuță. Aici au încercat să-și mai ridice mâinile spre altar, au șoptit poate și o rugăciune și s'au întins apoi pe lespezile reci, închizându-și ochii pentru totdeauna...

Chiar lângă prag sunt trei peste olaltă. Doi camarazi de ai noștri și un muscal, ce n'a mai putut răsbate peste trupurile lor și a murit în genunchi, cu dreapta întinsă spre altar, cu ochii lui albaștri, căscați în spasmele din urmă...

Morții erau postați de-alungul scaunelor și al zidurilor: căutaseră, bietii, în clipele din urmă, un punct de sprijin. Șiroaiele de sânge înche-gat formau în mijlocul bisericii o pată mare, amintindu-mi acel loc de groază al Avernului, ce deschide drumul spre valea Stygelui.

Era dovada cea mai grăitoare a vitejiei acestor morți, cari în clipele lor din urmă s'au împăcat, după-ce au dat patriei lor, cea mai înaltă jertfă, ce se poate da...

În ungherul din dreapta e un pedestal gol. Statuia Precuratei Fecioare e răsturnată și fărâmițată alături de un tovarăș de arme din compania mea, care se vede — îi solicitase ajutorul în clipele din urmă...

Treptele amvonului încă erau asaltate; un Muscal se poticnise chiar pe treapta cea mai înaltă. Pe o clipă am avut impresia, că s'a târât cu mare greu până acolo, cu gândul să țină o cuvântare scurtă, cum vorbesc oamenii când mor: „Oameni buni... suntem creștini cu toții...”

noi ne-am făcut datoria... Iertați-mă și Dumnezeu să vă ierte și pe voi”...

Până la altar nu răsbătuse nici unul!

Între cei mai apropiați de acest loc sfânt, era un soldat de al nostru și un Muscal, un copilandru de vr'o nouăsprezece ani. Moartea le-a închis ochii, înainte ca ei să se fi putut atinge de altar. Și, în chinurile din urmă, s'au sprijinit cu spatele unul de altul, și așa au murit...

Și era o liniște... o liniște dumnezească. Și morții păreau și ei a avea o expresie așa de liniștită, pe fețele lor de ceară... Era liniștea supremă a morții binefăcătoare; liniștea omului trudit, care măcar în clipa din urmă a avut răgazul să se ușureze în fața altarului.

Atunci m'au podidit lacrimile. Colțuri tănuite ale sufletului meu; colțuri nămolite de sufletul rece al zilelor de pierzanie, ieșiau la iveală, cum țighește isvorul curat, de sub atâtea straturi din măruntaiele pământului...

Erau cele dintâi lacrimi, ce le-am vărsat pe câmpul de luptă.

III.

Intr'un târziu — după ce m'am ușurat cu lacrimile — ridic ochii la candela din fața altarului.

Un fior de groază m'a sguduit până în măduva oaselor: *candela era stinsă!*...

Pentru cei rămași pe urma luptătorilor.

Arad, 21 August.

Zilele trecute, s'a oprit la Arad, venind rănit de pe frontul italian, sublocotenentul din reg. nr. 50 de infanterie, d. Gh. Crișan, care a lăsat la administrația ziarului nostru suma de 180 cor., colectată dela soldații din compagnia 13 a aceluși regiment, care sângeră acum pe cel mai grozav teatru de războiu, din câte s'au pomenit vr'odată.

Fapta nobilă a acestui sub-locotenent și a celorlalți soldați, ne-a înduioșat nespus, căci dacă războiul face uneori fiare din oameni, are totuș câte odată puterea de a renaște în sufletele omeniești neștrămutata, adâncă iubire a deaproapelui. Românii cari luptă acolo, în superbii, în groaznicii munți cari ne păzesc granițele, în larma teribilă a tunurilor, și-au adus aminte cu înduioșare de familiile celor ce ca și ei, au luptat și sângeră încă, sau au murit pe cine știe ce câmp de luptă.

Noaptea de pe Isonzo, ori de pe stâncile de bazalt înroșite cu sângele a doi dușmani viteji și puternici au înduioșat pe puținii Români din regimentul 50 de infanterie, cari își fac acolo datoria către patrie. Și ca un semn al iubirii de neam ei și-au dat obolul din puținul ce-l au, pentru familiile ce trăiesc în miserie, rămase fără nici un sprijin.

Fapta lor va servi de indemn și pentru ceilalți Români, de pe câmpul de bătae, dar mai ales pentru cei rămași acasă.

Lăsăm să urmeze lista:

Sublocot. G. Crișan, 10 cor. Stabsfeldwebel Rechlta Gilgor 4 cor. Rechnungsunterof. Beudean Ioan 7 cor. Feldwebel Mátyás Iohan. Zugführerli: Müller Simion 1 cor., Breit Ștefan 2 cor., Mates Iosif 2 cor., Haiduc Longin 1 cor., Szálka Zoltán 2 cor., Gilga Mihail 2 cor., Popa Ioan 1 cor., Mantsch Dániel 1 cor., Cioban Ioan 2 cor., Ilyés Lajos 2 cor. Caporalli: Popa Valeriu 2 cor., Hărăguș Toma 2 cor., Tartler Mihail 1 cor., Rus Alexandru 1 cor., Bucur Ioan 2 cor., Cotețiu Alexa 1 cor., Muntean George 2 cor., Oanea Ioan 4 cor. Geleiterli: Oprea Ioan, Zinerth Daniel, Nichita I., Bolva Ludovic, Nan Zosim, Popa I. câte 1 cor. Infanteriști: Hetegan Ioan, Weliche Kirian, Solean Ioan. Voic Teodor, Hanches Alexandru, Lazar Ioan, Sas Toma, Wostinod Vasilie câte 1 coroană. Dénes Izsák 4 cor. Szerto Leontin, Eick Alexandru, Dencian George, Crai Șimon, Apolzan Molse, câte 1 cor. Aldea Alexa 2 cor., Moldovan Romulus, Forgács Márton, Job Márton, Keszeg Michael, Petrovan Vaslie, Coinev Teodor, Magyar Lajos, Popa Maxim, Moldovan Ioan, Györfi Márton, Bocotan Ioan, Bulgarla Șimon, Silcu George, Triff Alexandru, Socotlu M., Nico Ioan câte 1 coroană. Zoltán Matei 2 coroane. Kolozsvári Lőrincz, Drugița Șimon, Parcalab George, Sas Zaharie, Conțiu George Cimonics M., Mocan George câte 1 cor., Bucur Vasilie 2 coroane, Cristian Petru, Marginean Demetrie, Catână George, David Ioan, Nască Ioan, Baburuz Nicolae, Irlmle Alexa, Fülöp Ștefan câte 1 cor. Notăr Alexandru 2 cor., Dobra Teodor, Comșa Nicolae, Caros Vasilie, Serac Ștefan, Mezel Kozma câte 1 cor., Coc Petru 2 cor., Căria Nicolae, Voica Rusand, Olar Vasilie, Bădu Lazar, Neag Nicolae, Tantalvi Avram, Tendea Vasilie, Raica Sebastian câte 1 cor. Bodl Miklós 40 fil. Păcurar Iacob 1 cor., Androne George 2 cor., Herepean Nicolae, Szabó Ioan, Canțiu Mihail, câte 1 cor. Copozan Atimie 2 cor., Klein Ignatz, Puia Ioan, câte 1 cor. Kapusi András 2 cor., Pătăcean Iacob 2 cor., Pușcaș Petru Gurgiu Vasilie, Popa Partenie, Bales Ioan câte 1 cor., Știngaciu Nicolae 2 cor., Moșneag Vasilie, Radac Petru, Popa Vasilie, Incze Sándor, Szász Ferencz, Török Zoltán, Tolca Ioan, Negrea Pascu, Perdea Alexandru Biró Lajos, Chipian George câte 1 cor., Rotar Iosif, Alexa Ioan, Cetean Șimon, Banuțiu Zaharie, Nicoara George câte 2 cor., Szász Károly, Gvilea Harle, Mukendorfean Nicolae, Bucur Ioan, Szengyel Ferencz câte 1 cor. Szákcs András 60 fil. — Total 180 coroane.

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 18 August. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul rusesc: Câtă vreme forțele germane au înaintat pe țărmul stâng al Bugului, trupele l-generalului Arz au alungat pe Ruși de ambele părți ale șoselei dinspre Biala, până în bătaia tunurilor din cetatea Brest-Litovsk. Cercul de asediare s'a încheiat pe țărmul vestic. În regiunea Ianow armata arhiduceului Iosif Ferdinand a curățit de dușman țărmul sudic al Bugului. Pe frontul din Galiția orientală nici un eveniment mai important.

Pe frontul italian: Pe câmpul de războiu italian, pe frontul litoralului s'au dat lupte violente, câtă vreme la granița Carintiei a fost liniște relativă. Dimpotrivă în Tirol a continuat focul artileriei dușmane și s'au dat câteva lupte mai mici de infanterie. În comitatul Goriziei am respins marele atac întreprins împotriva orașului San Martino, în jurul capului de pod dela Gorizia se dă luptă disperată. Și aici au dat greș 4 atacuri dușmane. Tot așa au dat greș și toate atacurile întreprinse împotriva pozițiilor noastre de pe înălțimile spre nord dela capul de pod dela Tolmina. La granița Tirolului, am respins atacurile italiene întreprinse pe Toblinger Rieder (regiunea Drei Zinnen) și împotriva Milegnei (platoul Folgaria). Cu sufletul înălțat și edificat prin amintirea grelelor probe de foc și victoriilor raportate în lupte înverșunate armatele de pe câmpurile de luptă din nord și sud sărbătoresc azi ziua nașterii supremului comandant. Cu un suflet și stăpânite de încredere mândra fiii tuturor neamurilor din Austro-Ungaria, cari sunt azi sub arme își învie jurământul de credință, pe care foarte numeroși, dintre cei mai buni l-au sigilat cu sânge în cursul celor 12 luni trecute.

Budapesta, 18 August. — Se comunică dela comandamentul suprem al armatei:

În 17 c., dimineața, o flotilă a noastră a bombardat pentru a treia oară insula Pelagosa, ocupată de Italiani, operând în aceeași vreme împotriva ei un aviator al nostru cu bombe, mitraliere și săgeți. Cu acest prilej am distrus farul care a fost reedificat dela bombardarea noastră din urmă, am incendiat bărcile și corturile, am dărânat o bază de tun, am devastat un depozit de material, materialul îngreunat pe țărm și scufundat mai multe corvete. Garnizoana de pe insulă s'a retras în tranșee și ascunzături subterane și n'a opus nici o rezistență. Forțe navale dușmane n'am văzut.

Berlin, 18 August. — Se comunică dela marele cartier principal:

Pe frontul occidental: În Vosgi, Francezii întrebuintând considerabilă muniție au întreprins atacuri preparate la Schrazmaenke (la nord de Münster) și la sudost de Gondernack. Părți de tranșee, total distruse de foc, au rămas în stăpânirea Francezilor.

Pe frontul oriental: Grupul mareșalului Hindenburg: Cetatea Kowno cu toate forturile ei și cu un imens material de războiu, cu peste 400 tunuri, e de azi dimineață în stăpânirea Germanilor. Cu toată apărarea viguroasă, cetatea am ocupat-o cu asalt. Armatele generalilor Scholz și Galwitz au înaintat spre est, detașamentele ce înaintază în fruntea acestor armate se apropie de linia ferată Brest-Litovsk-Bielski. La Nowo-Georgiewsk am executat cu asalt două noi forturi din frontul nordostic al cetății. Am făcut prizonieri 600 Ruși am capturat 20 tunuri.

Grupul prințului Leopold de Bavaria: Aripa stângă a întâmpinat o nouă rezistență puternică în sectorul Kamionka, de ambele părți de Siemiatyze și la Fürstendorf lângă Bug (la sud-est de Siemiatyze). Am forțat trecerea peste acest sector și l-am aruncat îndărăt pe dușman. Aripa dreaptă a ajuns pe țărmul sudic al Bugului.

Grupul mareșalului Hindenburg: Acest grup l-a aruncat pe dușman peste Bug, în linia exterioară a fortului cetății Brest-Litovsk. La est de Wlodawa trupele noastre înaintază spre est peste calea ferată Cholm-Brest-Litovsk.

Berlin, 18 August. — Se comunică dela comandamentul suprem al marinei de războiu:

În 17 August, seara la orele 10, 5 unități de-a noastre din o flotilă de torpiloare au atacat lângă vasul-far Horn-Riffi, pe țărmul vestic al Jutlandei, un mic cru-

cișetor modern englez și 8 vase distrugătoare de torpile. Crucșătorul și un distrugător au fost torpilate și scufundate. Forțele noastre n'au suferit nici o pierdere. Dirigeabilele marinei noastre au atacat în noaptea spre 18 iarăș Londra și City londonez și a aruncat numeroase bombe asupra uzinelor importante de-a lungul Temisei. S'a observat că bombele au fost aruncate cu succes. Afară de aceasta au fost aruncate cu succes bombe asupra uzinelor la Woodbridge și Ins-wich și asupra atelierelor de topit. Dirigeabilele cu toate, că s'a împușcat intensiv asupra lor n'au suferit havarii și s'au întors toate îndărăt.

Constantinopol, 18 August. — Se comunică, dela cartierul principal:

Pe frontul dela Dardanele: Începând din 6 respective 7 August dușmanul a aruncat în luptă 5 divizii proaspet debarcate pe țărm, cu scopul să cucerească pozițiile noastre. În urma rezistenței eroice și a contraatacurilor trupelor noastre, dușmanul, deși a pierdut jumătate din trupele sale proaspete, n'a obținut rezultat și nu poate înainta mai departe de pe coasta țărmului. În 15 August am respins atacul dușmanului aproape de Amarfarda pricinându-i pierderi enorme. Am făcut prizonieri un ofițer și mai mulți soldați, am capturat 2 mitraliere și un mare număr de puști. Arupele noastre se găsesc pretutind în puncte dominante peste pozițiile dușmanului. Artileria noastră în față la Aribunnu a nimerit un torpilor dușman, care s'a depărtat incendiat. La Sed-il-Bahr, la aripa noastră dreaptă, am făcut să explodeze o mină la 2—3 metri distanță de tranșeele dușmanului așa că a fost distrusă o instalație de svărlit mine și piedecile de sărună. Dușmanul a continuat focul întreagă noaptea, dar a făcut zădarnic risipă de munițiune. Pe celelalte fronturi nimic important.

Budapesta, 19 August. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul rusesc: Forțele austro-ungare conduse de arhiducele Iosif Ferdinand și generalul Kövess au forțat la nord de Ianow și Konstantinow, trecerea peste Bug. Am ocupat Nemirow și alte localități pe țărmul nordic, l-am respins pe dușman, iar urmărirea lui continuă.

Trupele cari încercuiesc Brest-Litovsk, cari au în centru diviziile l-generalului Arz, au oucerit dela dușman câteva pozițiuni anterioare.

La Wladimir-Wolynskij și în Galiția orientală nimic nou.

Pe frontul italian: Artileria grea italiană a continuat să bombardeze fortificațiile noastre din Tirol și în cursul zilei de ieri și azi noapte. Am respins atacul întreprins de două batalioane inamice împotriva pozițiilor noastre anterioare de pe platoul Folgaria. În sectorul nordic al frontului de pe litoral, luptele violente continuă. Atacul mai puternic întreprins împotriva Hrzli-Vrh a dat greș, ca cele anterioare. Italianii au atacat după amiază și seara în mai multe rânduri fără nici un rezultat partea sudică a capului de pod dela Tolmina. Lupta a continuat cu înverșunare întreagă noaptea. Capul de pod e în stăpânirea noastră și acum ca și mai înainte. Cel puțin 600 de cadavre italiene zac neînmormântate în fața tranșeele noastre. În comitatul Goriziei a continuat obiceiul duel de artilerie.

Berlin, 19 August. — Se comunică dela marele cartier principal:

Pe frontul occidental: Intre Angres și Souchez dușmanul a executat un atac preparat ieri întreagă ziua cu artileria. În unele locuri dușmanul a pătruns în tranșeele noastre cele mai din frunte și ține în stăpânire o parte din centrul sectorului de atac. Din celelalte părți ale frontului i-am respins. În Vosgi, dușmanul a repetat ieri atacurile la nord de Münster, împotriva pozițiilor de pe Lingenkopf și Schraetzmaenle. Dușmanul înaintând provizoriu și străbătând pe Lingenkopf în câteva tranșee, l-am respins aci pretutindeni. Pe Schraetzmaenle lupta ține încă.

Pe frontul oriental: Grupul mareșalului Hindenburg: Cu prilejul ocupării cetății Kowno am mai făcut prizonieri 30 ofițeri și 3900 soldați. Sub impresiunea cuceririi cetății Kowno, Rușii au evacuat pozițiile lor în față cu calea ferată Kalvaria-Suvalki. Trupele noastre îi urmăresc. Mai spre sud, la apus de Wyskocin, forțele germane au forțat trecerea peste Narew și au făcut prizonieri 800 Ruși. Armata generalului Galwitz a înaintat în direcția spre est. La nord de Bielsk, am ajuns până la calea ferată Bialistok—Brest-Litovsk. Am făcut prizonieri 2000 Ruși.

Pe frontul nord-ostic dela Nowo-Georgiewsk, trupele noastre au străbătut prin sectorul Wkra. Am oucerit cu asalt două forturi în frontul nordic. Au căzut

în mâinile noastre 1000 prizonieri și 125 tunuri.

Grupul prințului Leopold de Bavaria: Aripa stângă l-a alungat în luptă pe dușman și seara a ajuns în regiunea spre vest și sudvest dela Mileicz. Aripa dreaptă avansând a trecut la Mielnik peste Bug și scoțându-l pe dușman din pozițiunea puternică ce o deținea spre nord dela acest sector, continuă să înainteze.

Grupul mareșalului Hindenburg: Trupele aliate au forțat trecerea peste Bug și între Nemirow și Ianow. La Rokitno, (la sud-est de Ianow), în fața cetății Brest-Litovsk, trupele germane au pătruns în pozițiunile anterioare ale fortului. La est dela Wlodawa trupele noastre îl urmăresc pe dușmanul înfrânt. Sub presiunea înaintării noastre dușmanul a evacuat țărmul ostic al Bugului, în jos și în sus de Wlodawa. Il urmărim pe dușman.

Budapesta, 20 August. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul rusesc: În urma înaintării aliaților spre Brest-Litovsk, considerabile părți din armatele rusești se îmbulzesc în circumferența cetății. Dușmanul, ca să facă posibilă retragerea trupelor și trenurilor în direcție spre nordost, ceea ce se poate executa numai prin puține locuri de trecere, opune înaintării noastre o puternică rezistență, mai cu seamă la apus de Brest-Litovsk, de ambele părți ale râului. Aripa de nord a trupelor încercuitoare cu toate aceste au pus stăpânire la est de Rokitno pe alte pozițiuni anterioare. Trupele arhiduceului Iosif Ferdinand, cari înaintază dinspre țărmul nordic al Bugului executând un asalt ieri înainte de a se înnopta, l-au alungat la Wolczyn pe dușman din tranșeele lui. Grupul generalului Kövess a înaintat spre Pulva superioară. La bombardarea Nowo-Georgiewskului ocupat de aliații noștri au luat parte cu succes și mortierele noastre. La Wladimir-Wolynskij și în Galiția orientală situația e neschimbată.

Pe frontul italian: La granița Tirolului au continuat luptele artileriei grele. Cu prilejul atacului despre care am raportat ieri, întreprins împotriva pozițiilor noastre de pe platoul Folgaria, Italianii au pierdut 200 oameni. Am respins ieri, din nou, pricinându-i pierderi dușmanului atacurile întreprinse de Italiani în sectorul nordic al frontului din regiunea litoralului împotriva Mrzli-Vrh și împotriva coamei de munte la nord de acest munte. Tot așa a dat greș și încercările Italianilor de ieri seara și azi dimineață, ca să ne rupă liniile dela capul de pod dela Tolmina. În comitatul Goriziei, artileria dușmană a continuat în unele locuri cu focul ei intens. Artileria noastră a răspuns cu succes și la Sagrado a distrus un pod de pontoane și a mai bombardat la est de Pierio trupele dușmanului.

Berlin, 20 August. — Se comunică dela marele cartier principal:

Pe frontul occidental: Intre Angres și Souchez l-am alungat pe dușman din părțile de tranșee cari le-a ocupat azi noapte. În Vosgi, Francezii au ocupat o mică parte din tranșeele noastre de Schratzmaenle.

Berlin, 20 August. — Se comunică dela marele cartier principal:

Pe frontul rusesc: După o rezistență viguroasă am ocupat cetatea Nowo-Georgiewsk, cel din urmă punct de razim al dușmanului în Polonia.

Am făcut prizonieră întreagă armata de apărare. Numai în luptele dela sfârșit de ieri am făcut prizonieri peste 20.000 Ruși și a căzut în mâinile noastre o imensă cantitate de material de războiu.

M. Sa împăratul a plecat la Nowo-Georgiewsk ca să spună mulțumită în numele său și al patriei, generalului de infanterie Beseler, conducătorului atacului și vitezelor trupe cari au luat parte la atac.

Berlin, 20 August. — Se comunică dela marele cartier principal:

Pe frontul oriental: Grupul mareșalului Hindenburg: La nord de Kovno, după lupte victorioase, trupele noastre îl urmăresc pe dușman în regiunea Dwina, până la șoseaua Augustow-Grodno. Rușii s'au retras până la linia Gudede (la est de Marianopol) — Lozron—Łosdzie —Schudzienisma. Aci au opus o nouă rezistență. Se dă încă luptă și la vest de Tykocin. Armata generalului Gallwitz a continuat cu succes atacul și a capturat 10 ofițeri, 2650 soldați și 12 mitraliere.

După o rezistență viguroasă am ocupat cetatea Nowo-Georgiewsk, cel din urmă punct de razim al dușmanului în Polonia. Am făcut prizonieră întreagă garnizoana, 6 generali și peste 85 mii soldați, în cari se cuprind și cele 20.000 prizonieri făcuți în lupta dela

sfârșit de ieri. Numărul tunurilor capturate trece peste 700. Asupra materialului de războiu capturat încă nu putem avea o privire.

Grupul prințului Leopold de Bavaria: Aripa stângă l-a aruncat pe dușman dincolo de sectorul Kotterka și Pilwa (la sudvest de Wisoko-Litovsk). La sud de Bug, în față cu Brest-Litovsk am câștigat teren. La est de Wladowa, trupele noastre, în cursul unei urmări vi-guroase au ajuns până în regiunea Piscutzo.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 21 August 1915.

† Florica Manta.

Intre miile de vieți ce-am dat strop cu strop, sânge din sângele nostru, acest nume de femeie trebuie să-l înscrim cu litere de aur alături de vitejii noștri căzuți cu glorie pe câmpul de luptă. A fost și ea o tovarășe a celor ce luptă și mor. Ea, româncă noastră, a muncit și a murit. La cel dintâi sunet de goarnă care a tulburat vieți și a sguduit și răsturnat munți și văi și visuri pentru ziua de mâne, femeia conștie de datoria înaltă și nobilă ce i se așteaptă, condusă de acel îndemn superior, particular ființei intelectuale și active, s'a anuntat și ea, româncă cu sufletul curat, în șirul samaritenelor fără de cari, orfani ar fi eroii chinuți pe patul lor de dureri. — Tu, fica munților și celui mai ideal sat al Ardealului, născută în umbra codrilor și ropotul râului din fața casei voastre senine și albe în bătaia soarelui, crescută în atmosfera curată și sfântă a idealurilor zilelor de mâne, tu cea mai frumoasă întrupare a tipului de româncă, te-ai stâns victima datoriei față de patrie și frații tăi. Bizuită pe tineretea anilor tăi douăzeci și unu, cu o îndrăzneală divină și încredere în Dzeu ai mângâiat și tu fruntea soldatului chinuit de boala infecțioasă, care te-a răzbit în urmă și pe tine. Și între vaietele miilor ce se stâng fără lumină te-ai stâns și tu, ca nădejdea unei zile mai bune. Se vede dar, că trebuia să dăm și asemenea jertfe, și să ni se îngăduie o clipă de desnădejde și slăbiciune lăsând să izbucnescă toată durerea mocnită ce-o suferim pentru fiecare picătură de viață din sângele nostru.

Mormântul tău proaspăt, Florica Manta, udat de lacrimile părinților și fraților tăi zdrobiți de durere și presărat cu florile albe ale amintirilor ce ne-ai lăsat tuturor celor ce te-am iubit, este încă o dovadă a sentimentelor noastre de abnegație și simț de înaltă datorie. Și te văd mereu, copilă dragă cu ochii de căprioară cu veselia-ți întodeauna senină și casa voastră din umbra munților, cea mai românească casă de preot cu icoana sf. Ioan între ferești, cu bogăția de ulcioare vechi și fiecare colțisor o podoabă de țesături și cusături de-ale noastre, și grădina voastră întinsă cu iarba buiacă în care la umbra merilor cântecele tale erau întovărășite de valurile trilate ale râului nostru limpede de munte. Tu erai acolo viața, veselia și tu vărsai senin în inimile celor ce te-aveau dragă.

Printre miile vitejilor noștri cu mormintele lor fără cruce, odihnești astăzi și tu în umbra răchitelor, vecini îți sunt copacii cu freamătul lor trist și murmurul râului sburdalnic care-ți spune și el „dormi în pace”. De departe, cu sufletul îndurerat, presar și eu o floare albă pe mormântul tău și plâng împreună cu cei ce te-au pierdut.

Tulia Bogdan.

Ministerul de războiu al României va ridica două monumente nemuritorului aviator Aurel Vlaicu. Cetim în ziarul „Steagul” din București: *Ministerul de războiu, având intențiunea să ridice câte un monument la cimitirul militar și altul pe locul unde a căzut aviatorul A. Vlaicu, roagă toate persoanele, asociațiunile, etc. cari au lansat liste și au strâns sume în acest scop, să binevoiască a vărsa aceste sume la minister (direcțiunea genului) pentru a servi la ridicarea monumentului.*

Eroism românesc în Franța. Ziarul bucureștean „L'indépendance Roumaine” scrie:

Prințul Filip Bibescu în etate de 18 ani, intrat ca voluntar în armata franceză, a fost înaintat pe câmpul de războiu la gradul de caporal. El a fost amintit în ordinul de zi, pentru că în mijlocul celui mai mare pericol, urmărit de dușmani, a scăpat afetului tunului său. Filip Bi-

bescu, e fiul cel mai mic al prințului Nicolae Bibescu, care a făcut campania dela 1870, ca aghiotant al generalului Trochu.

P. Sa episcopul Dr. Dem. Radu în audiență la moștenitorul tronului austro-ungar. Ni se telegrafiază din Viena cu datul de Joi: A. S. I. și R. *Carol Francisc Iosif*, moștenitorul tronului austro-ungar, a primit azi, în 19 August n., în audiență particulară în Burgul din Viena pe Il. Sa *Dr. Demetriu Radu*, episcopul gr. cat. al Orăzei-mari.

Poeta Ardealului, Maria Cunțan în „Azilul Brâncovenesc”. Cetim în ziarele din București șire înduioștoare despre calvarul, prin care a trecut renumita cântăreață a Ardealului, Maria Cunțan. Furtuna războiului, cu asprele ei consecințe a smuls din sânul nostru, și pe această ființă delicată, care trăia din munca intelectuală, și a trimis-o la București. Cele mai multe ziare unde poeta noastră colabora și-au suspendat apariția, și izolarea de grupul intelectualilor români, au fost tot atâtea motive să meargă în țară, unde modestei poete, ce se sfiește de reclame, i s'a pus la dispoziție o cameră din azilul „Brâncovenesc”. Aici a stat retrasă două luni ca o pasăre în colivie fără ca lumea ce mișuna înjur să-i dea importanță. Cântăreața neamului numai odată și-a făcut apariția pe bulevardele Bucureștilor, când s'a prezentat la d. Duca, ocrotitorul de drept al scriitorilor.

După cum aflăm, Maria Cunțan a prezentat esretarului Academiei, dlui Bianu, manuscrisul volumului al doilea de poezii „Din Caerul vremii”. Deasemenea nebosita poetă, are nu de mult isprăvit, libretul unei opere românești, subiect inspirat de însuflețitele cântece ale lui Murașanu.

Dorim, ca scrisul poetei Ardealului în București, unde muncesc cei mai destoinici bărbați ai neamului, să câștige laurii gloriei, și nici decât petrecerea poetei la București să nu-i servească de deziluzionare. (u.)

Știri din România. A. S. R. principele Carol, însoțit de locotenentii Ionescu Munte, Vasilescu și sublocotenentul Mavrichi, au vizitat parcul „Ligei Aeriene” și au asistat la diferite sboruri.

— O comisiune militară de ofiteri din statul major rus, a sosit în Capitală; militarii ruși, sunt în trecere sper Serbia.

— A. S. R. principele Nicolae, a asistat la o serbare dată de copii din sanatorul soc. pentru combaterea tuberculozei, din Tekirghiol.

Au asistat persoane și din Constanța.

— Dra **Elena Văcărescu** lucrează la un roman aproape terminat, care va purta titlul de „Voevodul”. Este o descriere din viața noastră de toate zilele.

Semne îmbucurătoare. Ni se scrie din Zabran cu datul de 17 August n.: Fiind astăzi restaurarea primăriei comunale, de casier fu ales cantorul român Vasile Rujescu, ceea ce nu s'a mai întâmplat dela colonizarea Nemților și până astăzi ca un Român să fie ales între primii conducători ai comunei Zabran-Pârnea, devenită cu timpul aproape comună nemțească. Deci, cei trei membrii români în reprezentanță și noul casier comunal, e un eveniment în viața comunei respective.

Semnele vremii!

Act de mulțumită. Comitetul bis. din parohia gr. cat. Ticvanul-mic își ține de o plăcută datorință de a-și exprima sincerile mulțumite dlui Aurel Popovici, revizor la exactoratul diecezan gr. cat. din Lugoj pentru marinosul dar de 50 cor. făcut bisericii de aici din prilejul cercetării parohiei sale de odinioară, pe care a păstorit-o cu mult zel apostolic, timp de 10 ani. Pentru comitetul bisericesc: Ioan Cismaș preot gr. cat.

Marl incendii în Cergăul-mare și în Târgoviște. Ni se scrie din Cergăul-mare cu datul de 18 Aug. n.: Când scriu aceste rânduri comuna noastră Cergăul-mare, o comună harnică, compact românească, situată lângă Blaj, — e înțreagă în flăcări. Până în prezent au ars la vre-o 60 de familii întreg rodul de grâu, apoi vite, porci etc. Priveliștea e înfiorătoare. Incendiul alimentat și de un vânt puternic a fost provocat de un locomotiv. Ajutor pentru localizarea incendiului puțin se poate da, bărbații

aflându-se pe câmpul de războiu. — Dem. Banu inv.

— Ni se comunică din Târgoviște (în Bănat): Un incendiu puternic a nimicit întreaga recolta de grâu la peste vre-o 80 de familii, din cari multe au ajuns ca prin cerșit să-și asigure o bucăică de pâne. Motivul care a provocat această groaznică nefericire, nu se cunoaște.

Dăruiri. Am primit la administrație dela d. Anaida Serbu, Terova 5 cor. și dela d. Gavrilă Călugăr, Feldpost 45, 6 cor. pentru fondul ziaristilor români, iar dela d. Dumitru Cotor, păzitor de fabrică, Brașov 1 cor. pentru orfanii soldaților români.

Mulțumirile noastre!

† **Anița Boros**, după un morb îndelungat a decedat în 18 August st. n. în etate de 10 ani. Inmormântarea defunctei s'a făcut în 20 August st. n. a. c. în cimiterul gr. cat. din Gherla. Odihnească în pace.

Sașii în război. Ziarul „Bistritzer Zeitung” stabilește numărul soldaților de naționalitate săsească, cari iau parte în actualul război, cu aproximativ 15.000 de oameni. Din aceștia au fost distinși în primul an al războiului 1354.

Biserica românească în Canada. Colonia română, în număr de 120 capi de familie, stabilită în localitatea Regina Sask din Canada (America de nord) a zidit în acea localitate o frumoasă biserică care a costat peste 50 mii lei. Biserica a fost sfântită în ziua de 10 Maiu v. a. c. dându-i hramul Sf. mucenic Gheorghe.

Poezia și onorarul. La curtea princiară română (azi familia regală) se aștepta acum câțiva ani un inveselitor eveniment familiar. D. *Take Ionescu*, pe atunci ministru la interne, de-mi aduc bine aminte, invită la sine pe cel mai mare poet al Românilor încă în viață, pe de toți iubitul nostru *Gheorghe Coșbuc*, rugându-l să pregătească o poezie în vederea evenimentului familiar princiar ce se aștepta în țară. Totodată ministrul Ionescu, din însărcinarea ministerului îi asigură pentru acest poem un onorar de 1000 lei.

— „Dar bine, Excelență, zise Coșbuc, pentru cine să fac eu această poezie, pentru fecior, sau pentru fată?”...

— Ei vezi dragul meu, la întrebarea aceasta nici eu nu m'am gândit, — îi răspunse d. Take Ionescu, — căci cine poate știi ce-o veni?! Dar știi ceva, să faci două poezii, una pentru un prințisor și alta pentru o principesă!...

— Foarte bine, dle ministru, dar atunci să-mi dai și 2000 în loc de 1000 de lei, răspunse Coșbuc.

Ministrul încântat de acest apropos încuvință imediat cererea poetului.

x Trăsuri pentru copii, trăsuri ce se pot desface, scaune pentru copii, paturi pentru odihnă, reticule, pungii, pălării de mătase, de gumă și de antilop pentru dame, pardesii de gumă pentru femei și pentru bărbați, asortiment foarte bogat și prețuri foarte ieftine la firma: *Hegedüs Gyula, Arad, bulevardul Andrássy nr. 16.*

x In sanatorul „Sanitas” din Versecz cu 1 Maiu st. n. a. c. s'a început al treilea sezon de cură. Rezultatele de cură din cei doi ani trecuți au fost foarte favorabile.

Sanatorul stă sub conducerea domnului medic diriginte **Dr. L. Méhes**. În institut se aplică factorii curativi fizici cunoscuți sub denumirea de cură fizico-dietetică sistemul **Dr. Lahmann**. Institutul este înzestrat cu aparatele cele mai moderne de cură.

Cura se folosește la boalele cronice și este indicată mai ales: la boalele sistemului nervos, ale căilor respiratorii, ale cordului, ale organelor digestiunii, la tot felul de boale femești, la boalele de rinichi, ale beșicii, prostatei și la urmările lor, la boalele constituționale, ale organelor motorice, la reumatism, dieteză urică și la boalele climatice. Copii slabi și săraci de sânge (anemici) prin cura aceasta se reculeg admirabil. Sanatorul se află la poalele dealurilor în mijlocul unui parc mare și frumos. Are încăperi confortabile și întreținerea e de rangul prim pe lângă prețuri moderate.

Prospecte în limba română se trimit la dorință prin direcțiune. (Sa 1997).

Ultima oră.

CONCENTRĂRI ANGLO-FRANCEZE ÎN MAREA EGEE

Salonc. — Ziarul „Neon Asti” din Atena asigură că 25.000 de soldați aliați au fost concentrați în ultimul timp în insula Lemnos, 15.000 la Mitilene, 50.000 de soldați ce imbarcă la Marsilia, cu destinația pentru Marea Egee. Aceste forțe vor forma o armată de 85.000 oameni cari sunt destinați să încerce pentru ultima dată să forțeze Dardanelele.

Roma. — Din Sofia se telegrafiază că de câteva zile se observă importante concentrări de trupe turcești la Malgara și Keșan. Aceste concentrări fac să se presupună că aliații au de gând să opereze debarcări în Tracia turcească.

GUVERNUL ROMÂN A REFUZAT CEREREA PENTRU TRANSITUL DE MUNIȚIUNI PE SEAMA TURCIEI.

București. — Oficiul francez al guvernului român „L'Indépendance Roumaine” publică următorul comunicat:

— Consiliul de miniștri în unanimitate a refuzat cererea făcută din partea Germaniei relativ la transitul de munițiuni prin România pe seama Turciei. D. Brătianu și întreg guvernul au fost contra satisfacerii dorințelor ce s'au făcut în chestie.

D. NICU FILIPESCU ÎN AUDIENȚĂ LA REGELE ROMÂNIEI.

București. — Fostul ministru de războiu, d. Nicu Filipescu, a fost primit Marti în audiență de M. Sa regele Ferdinand al României.

MINISTRUL ROMÂN DIN LONDRA LA D. GREY.

Rotterdam. — Se anunță din Londra, că ministrul român de aci a avut Mercuri o lungă întrevedere cu d. Grey, ministrul de externe al Angliei. După această întrevedere d. Grey a vizitat pe d. Asquit, președintele consiliului englez.

MINISTRUL DE RĂZBOIU BULGAR — A DEMISIONAT.

Sofia. — Generalul Ficeff, ministru de război bulgar și-a dat demisia. Regele a primit această demisie. Noul ministru de războiu în locul lui Ficeff va fi numit colonelul Jecoff, care până acum a reprezentat Bulgaria la tratativele bulgaro-turcești.

Internatul cel nou din Brașov

pentru elevii școlilor românești (gimnaziu, reale, comerciale) din Brașov se deschide în 1 Septembrie v. 1915.

Clădirea e impozantă, aproape de școală și are:

a) sale spațioase și luminoase de dormit (cu paturi de fier, cu somieră și saltea). b) sale luminoase de studiu, c) sale separate de mâncare (sofragerii), d) coridoare spațioase, închise, luminoase, e) conduct de apă (din izvoare de munte), f) local propriu de baie cu dușuri, g) încălzire centrală (calorifer), h) infirmerie (spital) în grădină, i) grădină mare cu pomi, l) cât mai curând: lumină electrică.

Elevii internatului capătă: a) hrană bună și igienică, b) sprijin la prepararea lecțiilor, c) baie, d) tratament medical, e) supraveghiere, lăsându-li-se însă peste zi și libertatea cuvenită.

Internatul e proprietatea școlilor și bucătăria se conduce în regie proprie.

Din cauza scumpetei enorme taxa de 1 elev e 800 cor. pe an și se plătește în 4 rate anticipative, eventual și lunar.

Condițiunile de primire. Cererea de primire va fi însoțită de următoarele acte: 1. ultimul testimoniu școlar, 2. act de naștere, 3. act de revaccinare (numai pentru elevii claselor I—IV gimn. și reale). 4. atestat medical, că elevul e sănătos, 5. declarațiune legală, că părinții se supun normelor cuprinse în regulamentul internatului și admit în caz de proces competența judecătorească din Brașov.

Plăcare elev va aduce cu sine: 6 cămăși de zi, 4 cămăși de noapte, pantaloni de baie, 6 ismene, 12 batiste, 12 perechi de ciorapi, 6 ștergare, 3 cearceafuri de pat,

1: plapomă cu nasturi, 3 cearceafuri de plapomă cu găuri pentru nasturi, 1 pernă de cap, 4 fețe de pernă, perdele de cap, de dinți, de haine, de ghețe, peptene des și rar, săpun, 2 perechi de ghețe și pantofi de noapte, 6 șervețe de masă și câteva cărpe de praf.

Toate aceste lucruri trebuie consemnate într'un inventar scris în 2 exemplare.

Părinții vor însemna cu arnicu roșu rufele și hainele, cosând pe ele numărul, ce se va da deodată cu răspunsul de primire. Rufe defectuoase (sdrențuite) nu se primesc.

Pentru asigurarea locului în internat se cere plătierea momentană a taxei pe una sau mai multe luni. Orice epistole precum și banii se vor trimite la adresa: Ioan Petrovici, profesor gimnazial, Brassó (Brașov) str. Prundului 39, care va da toate informațiunile și deslușirile necesare.

Ca să nu fie nimenea expus de a fi refuzat în timpul ultim, e bine ca cererea de primire sau cel puțin de prenotare, să se trimită cât mai curând!

Direcțiunea Internatului
(Str. Prundului — Porond u. Nr. 39.)

Bibliografie.

Primit la redacție:

Anuarul LI al gimnaziului superior gr. or. român și al școlii reale gr. or. române din Brașov pe al 65-lea an școlar 1914—15, publicat de d. Virgil Onițiu, director.

Mai voluminos decât într'alți ani anuarul școlilor noastre din Brașov stidează crizele anului de războiu. Părțile sale strict oficiale sunt foarte extinse, și de deosebită importanță pentru că aruncă lumină intensă asupra împrejurărilor materiale între cari se află liceul și școala reală, și asupra activității culturale pe care o îndeplinesc cu atât devotament și atât de efectiv puterile didactice de acolo.

Se stăruiește pe larg asupra doliului pe care l'a încercat liceul din Brașov prin pierderea eminentului profesor Dr. Alexandru Bogdan căzut ca locotenent în campania din Galiția la Zuzina. Paginile comemorative ale dlui prof. A. Banciu vor storce lacrimi și vor convinge pe ori și cine ce forță a pierdut liceul brașovean și cultura românească.

Anuarul are următorul cuprins:

I. 1. Discursuri ocazionale: 1. de V. Onițiu, 2. de Victor Stanciu, 3. de Dr. Iosif Blaga și 4. de Dr. C. Papuc. 2. Cercetări filologice de Dr. C. Lăcea. 3. † Dr. Alexandru Bogdan (necrolog) Dr. Alexandru Bogdan de A. Banciu (cu un portret). Elevii despre Dr. Al. Bogdan. Voci de presă la moartea lui. 3. Cântec ostășesc, cor mixt de G. Dima, partitură de note muzic. după pg.

II. 1. Războiul și școala noastră. 2. Corpul didactic. 3. Schimbări în corpul didactic. 4. Activitatea literară, artistică și culturală a corpului profesoral în anul școlar 1914—1915. 4. Materialul de învățământ tractat în anul școlar 1914—15. 6. Manualele folosite în școlile noastre. 7. Lucrările în scris de peste an din limba română. 8. Temele lucrate la examenul în scris de maturitate. 9. Reforme și inovațiuni. 10. Internatul școlilor noastre. 11. Masa studenților. 12. Alte instituțiuni filantropice, igienice și de ajutorare. a) Ingrijirea de școlarii bolnavi (săraci). b) Ajutorarea profesorilor în misiuni de studiu și la editarea de cărți școlare. c) Ajutorarea școlarilor săraci cu manuale de școală. d) Locul de patinat. e) Băile școlare. 13. Mijloace de învățământ. a) Biblioteca. b) Reviste și ziare. c) Muzee și colecțiuni. 14. Fonduri înființate și administrate de corpul profesoral. a) Fondul „Coresi”. b) Fondul Dionisie Făgărășianu pentru ajutorarea școlarilor săraci și bolnavi. c) d) e) f) g) h) i) k) l) Alte fonduri. m) Fondurile tovarășilor de clasă. 15. Tablou sumar despre valoarea totală a fondurilor. 16. Societatea de lectură „Ioan Popazu” a studenților. 17. Școlarii stipendiști (bursieri). 18. Cercetașii noștri. 19. Excursiuni școlare. 20. Acte și hotărâri principale date de autoritățile școlare. 21. Notițe istorice din viața școlară a anului 1914—15. 22. Consemnarea maturizanților anului școlar 1914—15. 23. Înștiințare pentru anul viitor. 24. Date statistice. 25. Clasificarea școlarilor.

Acest cuprins de 250 pagini, depășește importanța unui simplu anuar. Avem o carte de valoare culturală, de interes obștesc, căreia-i stă bine pe masa oricărui intelectual român.

Vom reveni.

Kenjro Tokutomi.

Până la moarte...

Roman japonez.

Tradus în românește de: P. Robescu.

VIII.

(39)

Cu generalul.

Kuruma lui Yamaki se opri la poarta casei generalului, în momentul când un ofițer mândru și chipeș, încăleca pe cal.

La sgomotul făcut de *Kuruma*, calul se sperie și se ridică în două picioare. Ofițerul îl strânse cu frâul, calul mai sări de câteva ori, pe urmă, cu zăbala albă de spume, porni în goană.

Yamaki surprins de aspectul impozant al ofițerului, își scutură pulberea de pe haine și se apropie cu sfială de ușe.

Din cauza negustoriei ce făcea, Yamaki era obicinuit să intre în casele celor mai de seamă personalități ale guvernului, dar în fața ușei majestuoase a generalului, se simți mic și inferior, cum nu se simțise niciodată în viața sa.

În ziua precedentă, când doamna Kawashima îi dăduse însărcinarea aceasta, dânsul simți un fel de frică în inimă, iar acum, când trebuia să dea ochi cu generalul, se simțea așa de fără curaj, încât se miră însuși de slăbiciunea aceasta a sufletului său, pe care-l socotise întotdeauna rece și tare ca fierul.

Dădu cartea de vizită, și servitorul, când se întoarse, îl pofti în odaia de primire. Pe o masă era întinsă o hartă a Chinei și a Coreei; niște chibrituri aprinse și o grămăjuie de capete de țigarete, arătau că cineva studiase pe hartă.

Revoluția din Coreea, mișcările trupelor chinezești, svonorile despre o apropiată expediție maritimă japoneză, interesau pe toată lumea, și cu toate că generalul Kataoka era de rezervă, totuși faptele acestea îl preocupau într'atât încât îl făcuseră să renunțe la lecția de toate zilele de englezește.

Yamaki șezu și se uită curios împrejur. După câteva momente auzi sgomotul unor pași grei, și un om mare cât un munte intră în cameră și se așeză în fața lui.

Yamaki văzând pe general, sărise în sus așa de repede, că scaunul se răsturnă. Își ceru iertare, ridică scaunul, și se închină de o mulțime de ori în fața generalului. Scena aceasta era comică din cale afară.

— Stai, te rog. Dta ești Yamaki?... Din nume, auzisem de dta...

— Sunt foarte onorat, de a face cunoștința dlui general... Eu sunt Hyozo Yamaki.

Când isprăvi fraza, se închină iar, și la fiecare închinăciune, scaunul de sub dânsul scârția ca și cum ar fi zis: bine! bine!

După ce schimbară câteva vorbe asupra probabilității unui războiu în Coreea, generalul îl întrebă care este scopul vizitei lui.

Yamaki se căznea să vorbească, dar de trei ori deschise gura, fără să poată spune o vorbă. Își scutură mereu hainele și se întreba care o fi cauza de vorbele nu vor să-i iasă din gât, dânsul care vorbea așa de ușor.

Însfârșit a isbutit să înceapă:

— Viu din partea familiei Kawashima, pentru o afacere...

Generalul se uită mirat la el.

— Să vedem.

— Doamna Kawashima ar fi vrut să vie chiar dânsa în persoană... dar m'a rugat pe mine.

— Nu pricep.

Yamaki își trecu o mână peste frunte, dar cu toate acestea, sudoarea îi picura pe obraji.

— Dânsa ar fi vrut ca să vie vicontesa Kato la dte, dar cum vicontesa a refuzat, m'a însărcinat pe mine...

— Ce fel de însărcinare?

Pentru... îmi pare foarte rău că trebuie să v'o spui... dar doamna Kawashima... doamna fiica dte...

(Va urma)

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Mulțămită.

Pentru cuvintele dulci cu cari mi-ați mângăiat inima mea mult întristată prin perderea soțului meu, primiți pe aceasta cale mulțumita mea adâncă.

Văd. George Șuta

A apărut:

„Sărbătoarea Morții”

(1914/15)

:: :: Versuri, de A. Cotruș :: ::

Se poate comanda dela librăriile: „Concordia” „Librăria Diecezană” din Arad și librăria „Minerva” din Lugoj. — Prețul cor. 1.50 :: :: plus 10 fil. porto postal. :: ::

Se primesc

în vîpt și quartir **3-4 studenți, teologi etc.** la o familie românească din Arad. A se adresa la administrație.

PRIMESC ELEVI

în provizune întregă și dau instrucțiune. Pentru succes garantez. Supraveghere conștiințioasă. Vatră familiară. Vorbesc românește.

L. BOTHA,
profesor de liceu.
Ujpest, Vasut-utca nr. 33.

(Go 2488-2)

Vlăstari de salcâmi (bagrin)

de 2 ani, calitatea I

de 70-100 cm. înălțime 1000 buc. 8 cor.
> 100-150 > > > 12 >
peste 150 > > > 16 >

De vânzare la pepiniera:

Klár és Demeter, faiskolája.
Nyiregyháza. (Ka 2491-6)

VINURI

vechi și noui de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) **Petru Benea**, căoi Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1911 — 1912	
Vin alb — — —	1.00 — .90
Bizling — — —	1.10 — .92
Roșu de Miniș — — —	1.60 — 1.20
Carbenet — — —	1.40 — .—

Vinuri vechi și noui din anul 1914.

Vin alb — — —	— .80 — .70
Bizling — — —	— .82 — .72
Șiller — — —	— .84 — .74

Vinul se expdiează cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni. Pentru Calitatea vinului garantez.

Bo 947

Petru Benea
propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m).

„IANER” cremă neunsuroasă.

Cel mai nou produs igienic pentru curățirea și înfrumusețarea pielii.

Înlătură petele galbene, bubele pricinuite de înflorințele, sgrăbunții și alte necurătenii de piele. Crema aceasta ziua se poate folosi mai cu succes.

1 teglă 1 cor.

„IANER” pudră. E non plus ultra pudrei. Bună la băluri, saloane și de zilnic folos, care acopere încrețiturile și e cu totul nesticăcioasă în culorile: roză, albă și cremă. 1 cutie 1 coroană.

„IANER” săpun. 1 bucată 60 fileri.

„IANER” pastă pentru dinți. 1 doză 1 cor.

„IANER” apă pentru gură. Bună pentru dinții scorburoși gingelii bureteși, contra mirosului greu de gură. 1 sticlă cor. 1.60, jumătate de sticlă 80 fileri.

„IANER” esență pentru păr. Excelentă pentru înlăturarea mătreței și contra căderii părului. 1 sticlă, 1 cor 30 fileri.

„IANER” pomadă pentru creșterea părului. — 1 teglă 2 coroane.

„IANER” vâpseală pentru păr pentru a colora în negru, brunet, ori în blond părul sur și cărunt. Nereușita colorii e eschisă. La comanda să se noteze că părul încă runțit în ce culoare să se vâpsească negru, brunet). U. cașton 4 coroane.

„IANER” apă care face părul blond. Pentru a vâpsi în timp scurt, în băl, aurii, părul blond roșu, chiar și brunet ori negru. 1 sticlă 4 coroană.

Discretă și zilnică expedite cu poșta. — Telefon 476. Pentru înconjurarea contrafacțiilor numai „Preparatele lui RUDOLF IANER” leșite din farmacia sa ca valor

se pot căpăta la

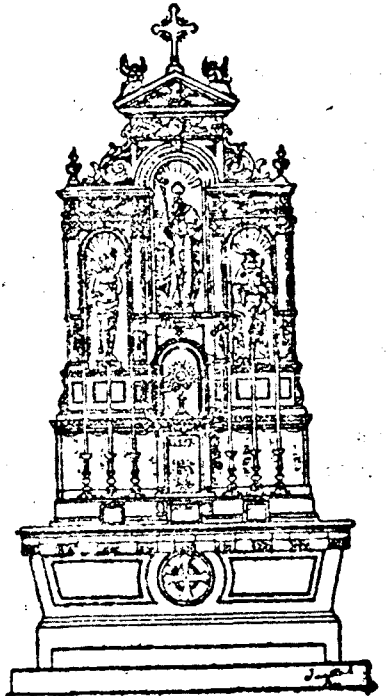
Farmacia „MARIA AJUTĂTOARE” a lui Rudolf Ianer, Temesvár-Gyárvaros Fő-ut 72.

Su 1920

Szubotha István

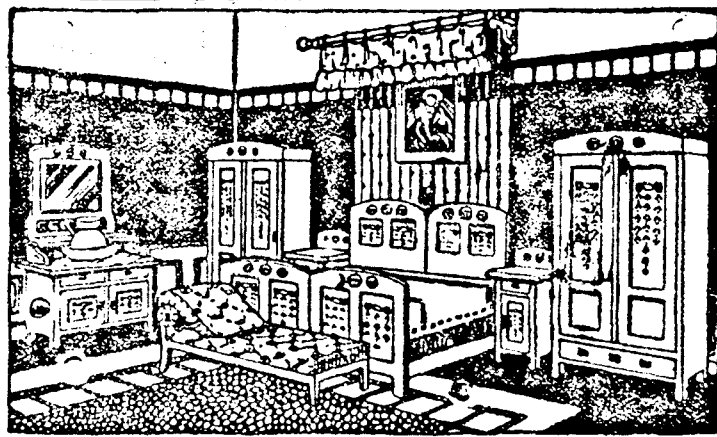
atelier de construcție de altare și de aurire artistică
Budapest, VIII., Hunyadi-u. 26 sz.

Oferă on. preoțimi gr. ort. și gr. cat. lucrări de sculptură, iconostase, altare, amvoane, fântâni pentru botez, cocișul Domnului, statire, icoane staționare, scaune duhovnicești. Lucrări de aurire și pictură executată artistic dela cele mai simple până la cele mai decorate. Primește spre renovare și pictare iconostase și altare vechi. — Prețurile nu am dar cu proiecte artistice și prospecte convenabile servec gratis. — Pentru primirea lucrărilor merg la fața locului pe cheltuiala proprie.

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

VARȘET. strada Kudritzner numărul 44-46.

Cea mai renumită

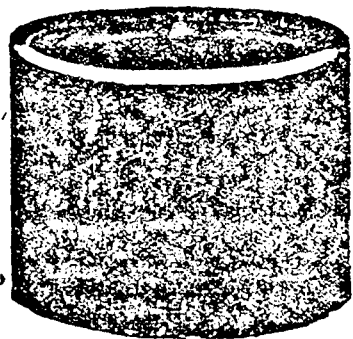
mare fabrică de mobile

din sudul Ungariei (Versecz).

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut. — (Sa 118)

(ZI 2008)

FRĂȚII ZSIBRITA

Intreprindere pentru zidiri și fabrică pentru articli de ciment.

VERSECZ (Vârșet), Pancsovai-ut nrul 57.

Aducem la cunoștința On. public că ținem permanent în depozit următoarele produse. — Vase de ciment pentru soluțiuni de peatră vânată pentru vii, în mărime dela 200 până la 600 litri. Filtre de beton și țevi pentru canaluri dela un diametru de 10 până la 100 cm. vâlaie pentru porci și vite etc. — Primim și executăm așezări de asfalt și beton, bazine de beton de fer în toate mărimele, iesle din beton, de fer, stâlpi, trepte stabile și atârătoare din ciment sau fer lucrat artistic, canalizări, poduri și filtre precum și totfelul de lucrări în branșa de ciment și asfalt.

La cerere în persoană sau scris, stăm cu :::: plăcere la dispoziție cu oferte. ::::

ATELIER DE CURELARIE, ȘELĂRIE și COFERARIE
O RENDT G. & FEIRI W.
 ODINIOARA SOCIETATEA CURELARILOR
 Strada Cisnădiei 45. SIBIU, Helftauer-gasse 45.

Magazin bogat în articole pentru curățat, călărit vânat, sport și voiaj, poclăzit și procovături, port-monee și bretele solide și alte articole de galanterie pe lângă prețurile cele mai moderate. CURELE DE MAȘINI, CURELE DE CUSUT ȘI LEGAT SKY (vârșobi), permanent în depozit. Toate articolele din branșele numite și reparatura lor se execută prompt și ieftin. Liste de prețuri la cerere se trimite franco. (O-9)

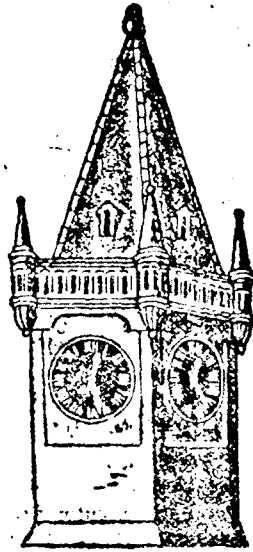
Comandele prin poștă se efectuează prompt și conștientios.

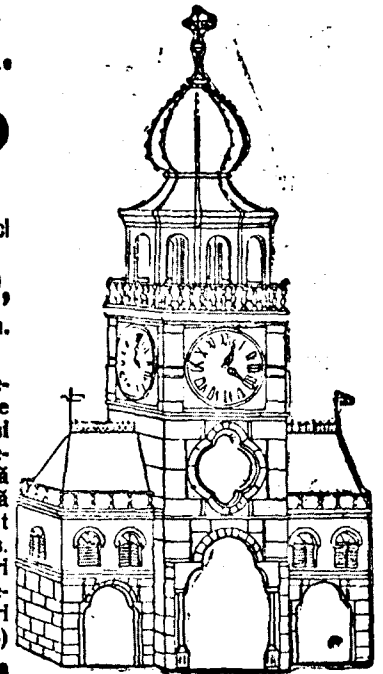
CEASURI PENTRU BISERICI.

**SZÁNTHÓ
GYULA**

fabrică de ceasuri pentru biserici
NAGYVÁRAD,
 Damjanich-utca 30 szám.

Ofertă ceasuri pentru biserici care se trag odată pe săptămână, odată la 8 zile și odată la zi, durabile și precise. Prețuri ieftine. Fabrică cu putere electrică. Garanție pe mai mulți ani. Prețurile la dorință se trimit gratis. Placi (tabla) pentru ceasuri care luminează noaptea, executate admirabil. — Prețuri ieftine. (Sa 88)

Liferantul diecezelor gr. or. și gr. cath.

Cea mai bună apă de dinți premiată la mai multe expoziții internaționale cu cele mai mari distincții.

500 cor.
 plătesc aceluia care după întrebuințarea
 apei de dinți BARTILLAS
 — o sticlă 80 fil. — mai are durere
 de dinți sau miroasă gura. :

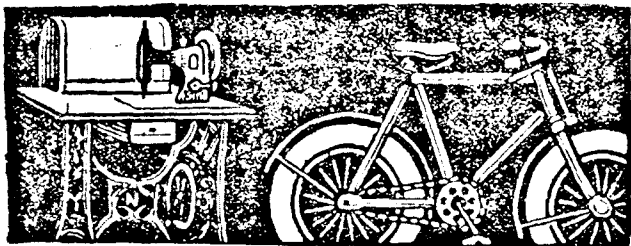
Ed. Bartilla-Winkler's Nachf.

:: L. PLAN ::
 Wien, X. Goethegasse 7.

Se poate cumpăra în toate apotecile și drogheriile. Să se ceară pronunțat Apă de dinți Bartilla; pentru denunțările falsificațiilor plătesc onorar bun. În comunele în care nu se poate căpăta această apă trimit franco 7 sticle pentru prețul 5 cor. 80 fil.

Intreprindere „VATT” mecanică și electrică a lui
LEITNER, Cluj, (Kolozsvar).

Birou și magazin: Széchenyi-tér 41. (Palatul Széki).
 Stabiliment: Malom-utca 8.

Va 2071

Reparări de automobile și gumă pentru automobile, mare atelier reparator de mașini de cusut, biciclete, mașini de scris, gramofone; prețuri ieftine, execuție solidă. — La comenzile din provincie nu se socotește pachetarea.

Cine se referă la acest ziar primește 10% rabat.

**In atențiunea
negustorilor!**

Acoperirea trebuințelor de
 ciocoladă și zaharicale pen-
 tru prețuri de fabrică. :: ::
 In depozit: Kugler, Hel-
 ler, Túrth și Manner. :: ::

GÁBOR MIKLÓS Arad,
 Piața Andrásy, colțul Salacz utca
 Telefon 1059. Telefon 1059.
 (Ca 2270)

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorla de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

**Fiul lui Antoniu Novotny, Timșoara-
Fabric.**

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latare fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GĂURITE, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă decât cel de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kgr. este egal în ton cu un clopot de 411 kgr. patentat după sistemul vechi. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. —

Prețuri-curente ilustrate trimit gratuit.

